

FIKİR İŞÇİSİ

Mevsimlik Fikir ve Edebiyat Dergisi
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi Yayın Organıdır

YIL: 1

SAYI: 2

(Güz 2021)

Dosya
Cengiz AYTMATOV

FİKİR İŞÇİSİ

3 Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi

Yıl: 1 Sayı: 2 (Güz 2021)

Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi Adına

Sahibi ve Sorumlusu

Mustafa DURAN

Okul Müdürü

Editör

Mehmet Serdar DEMİRKOL

Dizgi-Tasarım

Mustafa SAĞ

Yayın Kurulu

Mehmet Serdar DEMİRKOL

Mustafa DURAN

Esmâ Betül KURT

Ali ALTUNAL

Halil YILDIR

Beren ÇİÇEK

Elif KILINÇ

İletişim:

757842@meb.k12.tr

karlisusbl@gmail.com

İSSN:

FİKİR İŞÇİSİ dergisi basın meslek ilkelerine

ve genel ahlak kurallarına uymayı taahhüt

eder. Dergimiz MEB Sosyal Etkinlikler

Yönetmeliğine göre online olarak

yayınlanmaktadır.

Yazıların yayımlanmasına yayın

kurulu karar verir.

Yayımlanan yazılara telif ücreti ödenmez.

Yazıların sorumluluğu yazara aittir.

Yazı ve fotoğraflar, FİKİR İŞÇİSİ ismi

belirtilerek alıntı yapılabilir.

DEVAM EDİYORUZ

Kıymetli okurumuz, ‘Oku’makla geçirdiğiniz vaktinizi selamlıyoruz. İnaniyoruz ve kabul ediyoruz ki, insan okuyarak büyür. Tabii ki, fizyolojik büyümeyi kastetmiyoruz. Kelimeler edindikten, düşünce dünyamızı kelimelerle inşa ettikten sonra oluşacak fikri büyümeyi kast ediyoruz.

Hayatı mazi ile müstakbel arasında geniş bir açıdan anlamak ve yorumlamak için okumayı, düşünmeyi, fikir üretmeyi, akletmeyi önemsiyoruz. Zaten İlahi emir de bu yönde değil mi? Bunun için Allah bizlere zamanı, ilmi ve akıl nimetini vermemiş mi?

Bizler okumaya, yazmaya, fikir üretmeye devam ediyoruz. Bu çerçevede, yaptığımız okumaların bizde bıraktığı intibaları kaleme aldık. ‘Oku’mak sofrasındaki nasibimizden sizlere tadımlık yazılar hazırladık. Okuyacağınız bu yazıların sizi güzelliğe sevk etmesi ümidimizdir.

İlk sayımız Mustafa Kutlu ile mahallemize, özümüze, toprağımıza yaptığımız yolculuğu bu sayıda Cengiz Aytmatov ile dil ve kültürümüze yapıyoruz. Özünden uzaklaşmanın felaketini, milli ve manevi değerleriyle kendi olarak kalabilmenin saadetini bir arada sunuyoruz.

Dergimiz hakkında düşüncelerinizi bizimle paylaşmanız, adımlarımızı sağlam atmamıza ve nefesimizi tazelememize vesile olacaktır. Ömrünüz muhabbet olsun. ‘Oku’makla kalın...

Mustafa DURAN
Okul Müdürü

HİÇ(LİK)TEN BAŞKA NE KALIR GERİYE

Mehmet Serdar DEMİRKOL
Karlısu SBL/Türk Dili ve Edebiyatı

Farkında mısınız? Hayat akıyor.

Peki ya insan? O da durmuyor. Akıyor. Bazen ne aradığını bilmeyen, başıboş akan bir ırmak oluyor bazen de demirleyeceği limanı önceden belirleyen ve belirlediği o limana doğru koşan bir gemi. Sizin tercihiniz hangi yöndedir bilmiyorum ama zannımca bu yolculuk hiç bitmeyecek. Hayatla birlikte akıp gidecek insan. Kâh bulana bulana kâh dolana dolana...

Belki bu nedenle, okuduğumuz bir kitap bizim için güvenilir bir yol arkadaşı olabilir bu akışta. Kim bilir, belki de çoktan olmuştur bazılarımız için.

Peki, o kitabın içindeki ışıltılı cümleler... Onlara ne demeli? Onlar da söz konusu akışın yönünü belirleyen yoldaki işaretler olamaz mı bizler için. Olabilir elbet. Neden olmasın. Elveda Gülsarı, böyle bir yol arkadaşı oldu benim için.

Kitabın sayfaları arasında dolaşırken karşıma çıkan cümleler de yoldaki işaretler gibiydi. Yol gösterdi durdu bana. Okuduğum bu kitap ve içindeki inci değerindeki cümleler, hem başımdaki dumana alıp götürdü hem de içimdeki ateşi dizginledi biraz. Soluklandım onlarla. Daha doğrusu, kitap okuyan bir okuyucu olmaktan çıkıp kitap tarafından okunan bir okuyucuya dönüştüm birden. Ne bahtiyar bir okuyucuyum, öyle değil mi?

Sahi, siz okudunuz mu Elveda Gülsarı'yı? Evet, evet yanılmadınız. Cengiz Aytmatov'un romanlarından biridir Elveda Gülsarı. Roman, görünürde Gülsarı adındaki bir yorga atının hüznünlü hikâyesini anlatsa da gerçekte Tanabay adındaki yaşlı bir adamın şahsında, Kırgız-Kazak Türklerinin acıyla yoğrulmuş hayatlarını yansıtır okuyucuya? Buna şaşılır mı? Şaşılmaz. Cengiz Aytmatov'un eser-

lerinde sıkça karşıma çıkan bir tarzdır bu. Siz, kelimelerin peşinden gidip size gösterilene seyrederken Aytmatov, her gözün tercüman olamayacağı bir resim çizip durur sessizce. Zira kelimeler, lügatin kalbinde durdukları gibi durmazlar Aytmatov'un eserlerinde. Hepsi de yeni bir elbiseyle dolaşıp durur.

Aytmatov'un bu romanında da benzer bir resim çıkar karşıma. Tanabay, can çekişen atının başında geçmişiyle hesaplaşırken çileli geçen koca bir ömrü birkaç saate sığdırmaya çalışır. Cengiz Aytmatov'un diğer romanlarında olduğu gibi Elveda Gülsarı'da da koca bir ömür, bir bardağa doldurulmuştur sanki. Siz, bu bardaktan nasibinize düşeni yudumlarken kâh sevincin zirvesine tırmanır kâh hüznün kuyusuna düşer durursunuz. Deniz taşar mı, bardak kırılır mı, bilinmez.

Söz konusu bu roman, bir yandan okuyucunun düşünce ufkunu genişletirken diğer yandan da altı çizilesi cümleleriyle hayatın karanlıkta kalan noktalarına ışık tutar. Sizse, başıboş bir ırmak olmaktan uzaklaşır bir diriliş türküsünün hoş güftesi olursunuz onlarla. Ah, ne ferahlık veren bir nağmelerdir onlar, bir bilerseniz... Onlarla karşılaştığınızda güvenilir bir limanda olmanın huzurunu duyarsınız içinizde.

Cengiz Aytmatov'un bu eserini okuyanlar "Zaman, kimseyi kayırmaz" cümlesini hatırlayacaklardır elbet. Bu zarif cümle, romanın daha ilk sayfalarında çıkar karşıma. Dikkatli bir nazara sahipseniz fark etmemeniz mümkün değil bu cümleyi. Bir aşına dost gibi göz kırpar size. "Hey, ben buradayım!" der gibi bakıp durur gözlerinizin içine. Tebessümü ise kalbindedir. Hüznle karışık bir huzura taşır sizi. Sizse incitmezsiniz, okursunuz onu. Okunursunuz...

*Okuduğumuz
bir kitap bizim için
güvenilir bir yol
arkadaşı olabilir bu
akışta. Kim bilir,
belki de çoktan olmuştur
bazılarımız
için.*

İlk karşılaştığımızda tevazu sahibi biri gibi düşünürsünüz bu cümleyi. Gerçekten öyledir. Kelime kalabalığını sevmez. Kısadır. Çabucak okutur kendini size. Onu anlamaya çalıştığınızda ise durum değişir. Heybetli bir dağa dönüşür birden. Kolay geçit vermez. Oyalar mı? Pek sayılmaz. Düşündürür mü? Çokça... İşte tam bu demde sabrı yudumlayabilerseniz, hayata dair sırları da usulca söyler size. İçinizdeki Şirin'e bir yol bulursunuz onunla. Belki de Ferhat'a kızar, dağın öte yamacına geçmek istemezsiniz hiçbir zaman. Kazma utanır, dağ utanır, mana utanır böylece.

Ne var ki hayat akar. Beklemez. Siz de öyle... Beklemezsiniz. Bir süre sonra akarsınız onunla. Zira bu kısa cümle, romanın özeti hükmündedir. Aytmatov, Elveda Gülsarı'da vereceği temayı sanki bu kısa cümlenin içine saklamıştır. Cümle, bu yönüyle derin bir kuyudur aynı zamanda. Susuzluğunuzu giderir mi bilinmez ama kalp ve ruh kovanızı bu kuyuya daldırırsanız, kısmetinize düşecek incileri de toplamanız mümkün olur bu kuyudan.

Aytmatov'un sözü edilen bu cümlesini hem mahcubiyetin penceresinden hem de enaniyetin zirvesinden bakarak yorumlamak da mümkün.

Neden mi?

Her konuda kendini eksik hisseden, bu eksikliğini tamamlamaya çalışırken de bazı şeylerin tamamlanmadığını fark eden bir insan, Aytmatov'un bu cümlesini perdeli bir pencereden seyre dalar. Hicap duyar. Ne yaptığından ziyade neler yapamadığını anlamaya çalışır. Görür ki yapamadıkları şeyler insanı insan eylemlerinde, yaptıkları değil. Düşünsenize. Ta-

mamlandıkça eksiliyoruz. Yapamadığımız ne kadar çok şey var öyle değil mi?

Ömrü boyunca hiç eksilmediğini düşünen ve her vakit, yarasına iyi gelebilecek merhemler bulduğuna inanan bir insan da söz konusu olan bu cümleyi kibrin zirvesinden yani içine düştüğü ve hiç fark etmediği o çukurdan seyre dalar. Elindekilere bakar, derin bir ah çeker. Kim bilir belki de ağlar. Ne büyük bir trajedir bu. Zira **“Artık sona varan yol, eve varan yoldan kısaydı.”**

İnsanın bu trajedisi ne zaman son bulur, bilinmez. Bu trajedi insana ne kazandırır, sezilmez. Tanabay'ın aklına da, gökyüzünde sıra sıra uçan kazların kanat çırpışına bakarken düşer bu trajedi. Yol kısalmıştır gerçekten. Çoğu gitmiş azı kalmıştır hayat denilen yolculuğun. Kendi kanatlarının gücü yetmediği için geride kalıp donarak ölen kaz gibi ölmek istemez bu nedenle. Taşlara basa basa, dağları aşa aşa yürümek ister Tanabay. Kanat çırparken ölmek, en büyük dileğidir. Bazen düşüşler olsa da ayağa kalmak, silkinmek, birden doğrulup koşmak ister. Bilir ki **“İnsan yaşlanır ama insanın gönlü yaşlanmak istemez.”**

Ah Tanabay! Bilmez misin, kuşlar sonsuza dek kanat çırpamıyor. Nasibi kadar kalıyor gökyüzünde. Kader, Tanabay kader. Ne yaparsak yapalım; kader, hükmünü icra eder.

Anla ki, **“Zaman kimseyi kayırmaz.”** Kabul et ki, **“Her canlı yaşlanır, her şey eskir.”**

Hayat akıyor. İnsan da öyle... Söylesene, hiçlikten başka ne kalıyor geriye?

Her konuda kendini eksik hisseden, bu eksikliğini tamamlamaya çalışırken de bazı şeylerin tamamlanmadığını fark eden bir insan, Aytmatov'un bu cümlesini perdeli bir pencereden seyre dalar.

MANA DENİZİNDEKİ İNCİ

CENGİZ AYTMATOV

Rabia Nur YÜCEDAL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

*“Okumayı sevmiyorsanız doğru kitabı bulamamışsınız demektir.”
Bu cümleyi ilk okuduğumda kendimi sorgulamam için bir yol çizmiş
gibiymi. Okumayı seviyor muyum? Doğru yazarı, kitabı bulabilmiş
miyim? Ya da gerçekten okuyor muyum?*

Sorulara cevap aradığım her an aklıma Cengiz Aytmatov düşüyordu. Kitaplarını sıkılmadan, sonunun bile gelmesini istemeden okuduğumu hatırlıyordum. Bu gerçekten okumayı sevdiğimi mi gösterir? Peki ya Cengiz Aytmatov denilince hayatı ve kitapları hakkında her soru işaretine cevap bulmak istemem? Doğru yazarı bulmuş muydum? Düşündükçe sorular cevaplanıyor cevaplandıkça sorular artıyordu. Her cevapta kendime ve bildiklerime anlam kazandırıyordum. Bu sorular kendimi sorgulatmıştı bana. Ve sonunda -Cengiz Aytmatov sayesinde- doğru sorularla ve cevaplarla hayatımın haritasını nasıl çizmem gerektiğini anlamıştım. Okudukça sorgulama ve neden diye sorma ilgim ve en önemlisi cevaplarla başka yollarda kaybolmam beni derinden etkilemişti. Peki ya etkileyen bu unsur neydi?

Çocuk her hecesinde masumiyet, saflık olan bir kelime. Çocuk denilince gözünüzde canlanan bu ise Cengiz Aytmatov ile daha tanışmamışsınız demektir. Ya Beyaz Gemi'nin kaptanı kıyınıza yaklaşmamıştır ya da babasının şehit olduğunu bile bilmeyen çocukların iç çekişlerini hissetmemişsinizdir. Ama o iç çekişin çocuk misali değil de acılı bir feryat olduğunu anlayınca biraz daha okuyorum. Cengiz Aytmatov, hayatın gerçeklerini yüzüme daha nasıl vuracak bekliyorum.

Bir harf öğrenmek ne kadar düşündürür insanı? Bir hece bir harf ne kadar uzaklara daldırır, keder nasıl hissettirir? Altınay'ı arayıp bulmak... Onun gayretini çileli hevesini içimde bulana kadar düşündüm. Çocuktan o da. Öksüz bir çocuk. Kimse-

sizlik acıdır ama yanında var olanların yok olmasını istemek daha bir acı. Öksüzlük, kimsesizlikle yoran bu hayatta gayreti, başarıyı ve gerçek sevgiyi öğrendi Altınay. Saf sevgiyi, tertemiz bir aşkı anlamlandıran Sultanmurat, kadim dostluğu, hayatın acısını taşıyan ama tek bir sarsılmaya bile uğramayan Gülsarı var bir de...

Kahramanlar hayatıma değdikçe anlıyorum değerini. Milyonları içine sığdıran bu dünya da bir kaç harflik kelimeler nasıl etkiliyor bizi? Nasıl fark edemiyor muyuz o küçük ayrıntıyı? Nasıl mı? Cengiz Aytmatov'dan duyduğum fısıltıya göre inci kadar küçük bir olay olabilir hayatımızda. Ama unutmamalıyız ki inci değerli ve oluşumu da bir o kadar zahmetlidir.

Hayatımı inci kadar küçük etkileyen ama bir o kadar da değerli kılanları düşününce şükür düşünüyorum aklıma.

İyi ki, diyorum beni kederlendiren, sevindiren, üzen, güldüren herşeye... Kitaplarını okudukça değerini anladığım Cengiz Aytmatov, hayatımda olup biten her şeye değer kazandırdı. Sayesinde her olaya “İyi ki...” elbisesi giydirmeyi öğrenmiştim.

Dünya büyük, kederlerimiz uzun bir yol gibi Sevgili dost. Ama hayatımız ise iki durak arasında. Zamanın durdurma tuşu yok, geçen zamanın geri gelme ihtimali de. Heybeme bunları doldurup hayata daha coşku dolu baktığımda önümde Cengiz Aytmatov kitapları vardı.

Son olarak dilimden dökülenleri sizlerle paylaşmak isterim:

“Bir gün ismimizin bile anılmayacağı yeryüzünde, izler bırakmak tek gayem.”

Çocuk her hecesinde masumiyet, saflık olan bir kelime. Çocuk denilince denilince gözünüzde canlanan bu ise Cengiz Aytmatov ile daha tanışmamışsınız demektir.

CENGİZ AYTMATOV'UN DİL VE ANLATIMI ÜZERİNE

Yavuz Selim DURAN
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Sadelik her zaman garanti bir yol olarak gözükür. Neredeyse herkes tarafından beğenilir çünkü ortada bir evrensellik vardır ve söylenenler herkese uyar. Bunun dışında uğraşılması gereken şeylerin azlığı da insanı kolay olduğu yönünde bir rehavete düşürür. Ancak sadeliğin en büyük zorluğu en ufak bir detayın, bir kusurun, bir çirkinliğin bile göze batmasıdır.

Bu sadelik kitaplarda akıcılığa yol açar. Akıcılık bir kitabı okunur yapan en önemli unsurdur bana göre. Sadelik ve akıcılığın roman türünde en belirgin örneği diyalog tekniğidir. Cengiz Aytmatov, romanlarında belirli aralıklarla bu tekniğin güzel, canlı örneklerini vermiştir.

Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemisi'nden alınan şu diyalog, Kırgız halkının hem kendine has ahlak anlayışını hoş bir üslupla ortaya koymakta hem de milli tarihine ve kültürüne düşkün olduğunu çok sade bir anlatımla görünür kılmaktadır.

- Sana yedi göbek geçmişini, atalarının adlarını öğretmediler mi? demişti çocuk.

- Hayır. Ne işime yarayacak onların adlarını bilmek? Bilmiyorum ve bunun da bana zararı olmuyor.

- Dedem diyor ki, eğer insanlar atalarının adlarını bilmezlerse bozulur, kötü olurlarmış.

- Kim kötü olurmuş? İnsanlar mı?

- Evet.

- Niçin?

- Dedem diyor ki, atalarının adlarını, kim olduklarını unutanlar kötülük yapmaktan utanmazlarmış. Çünkü o zaman insanın nasıl biri olduğunu ne çocukları bilirmiş ne de çocuklarının çocukları.

Beyaz Gemi'de, çocuk ve asker arasında gerçekleşen bu sade konuşma, dilin kültürü taşımada

üstlendiği rolü de belirliyor aslında. Bu anlamda Cengiz Aytmatov, eserlerinde kullandığı dil ve anlatımla bir kültür emanetçisi olarak da karşımıza çıkıyor. Biz okuyucular, Cengiz Aytmatov'un eserlerini okurken emanetin ehil bir kişide olduğunu anlamakta zorluk çekmiyoruz. Sizce de öyle değil mi?

Toprak Ana'da Tolganay ile tarlası arasındaki şu diyalog da çok iyi iki sırdaşın arasındaki geçen muhabbet gibidir.

- Selamünaleyküm sevgili tarlam! dedi yavaş sesle.

- Aleyküm selâm Tolganay. Yine geldin demek? Görüyorum, biraz daha yaşlanmışsın, saçların bembeyaz olmuş. A, baston da kullanıyorsun!

- Evet, güzel toprağım, yaşlandım. E, aradan bir yıl daha geçti ve sen bir hasat daha verdin. Biliyorsun, bugün "Ölenleri Anma Günü."

- Biliyorum ve seni bekliyordum Tolganay, ama bu defa da yalnız geldin değil mi?

- Gördüğün gibi yalnızım, hep yalnız.

Sahi, tabiatı bu kadar içten ve candan anlatan, onu kendi hayatının bir parçası gibi görmüş kaç yazar var şu dünyada. Cengiz Aytmatov'un kullandığı bu dil, toprağın insanın anası olduğunu, insanı besleyip büyüttüğünü laf cambazlığı yapmadan, okuyucuyu dolambaçlı yollara sokmadan, yormadan, hırpalamadan anlatmıyor mu sizce?

Sahi,
tabiatı bu
kadar içten ve
candan anlatan,
onu kendi hayatının
bir parçası
gibi görmüş kaç
yazar var şu
dünyada.

Bu dili, Gün Olur Asra Bedel'deki diyaloglarda da görmek mümkün. Bu diyaloglar, geçmişini unutmuş, bedeniyle ve ruhuyla karşı tarafın buyruğuna girmiş insanların güzel bir fotoğrafını çeker. Bu fotoğrafı görmek isteyen bir okuyucu, Gün Olur Asra Bedel romanının sayfalarında gezintiye çıkabilir.

Görülüyor ki Cengiz Aytmatov anlatım konusunda sadeliği tercih etmiş bir yazar. Hikâyeleri akıcı ve okuması keyifli bir yazar ama diğer sadeliği seçmiş yazarların aksine anlatımı oldukça derin ve güçlü.

Tasvirdeki canlılık, anlatımdaki düzen ve ahenk, hikâyedeki olayların akışındaki duruluk okuyucuya keyif veriyor. İşte tasvirdeki keyif verici anlatıma birkaç örnek...

“Tanyeri pırl pırl parlar, önce dağların dorukları altın yaldızlar içinde kalır, sonra bozkırın hafif rüzgârı koyu mavi bir dalga gibi yüzümüze çarpardı. O yazı şafakları aslında bizim aşkımızdı.”

“O günü hiç unutamam. Güneş bulutların ardından yeni doğmuş bir çocuk gibi göründü. Yağmurdan yikanmış pırl pırl olmuştur. Aliman sabahın açtığı ve çamurlaşan çizgiden çıplak ayakla yürüyor, her iki adımda bir durup mısır tanelerini serpiyordu. Mısır taneleriyle birlikte umut, iyilik, hasret tohumlarını ekiyordu.”

Toprak Ana'dan aldığımız bu tasvirler, üstünde yürüdüğümüz toprağın ne kadar da canlı bir varlık olduğunu göstermiyor mu bize? Şimdi gözlerinizi kapatın ve az önceki tasvirin içinde kendinize bir yer açın. Huzuru duymamanız mümkün değil.

Zira Cengiz Aytmatov, okuru eserin içine, öykünün evrenine davet ediyor aynı zamanda. Bu davete icabet etmek hikâyedeki kahramanlarla bütünleşmenin şartlarından biri... Artık hikâyenin içinden birisiniz. Hikâyenin içine girince hem ruhen hem de bedenen geziniyorsunuz yazarın çizdiği dünyada.

Yeri geliyor Tolganay gibi oğlunuzu çok kısa bir süreliğine de olsa görmek için trenin peşinden koşuyorsunuz... Yeri geliyor sinemada oynatılan filmde gördüğü askeri babası zanneden çocuğun buruk sevincine ortak oluyoruz... Yeri geliyor Aliman'ın yasına ortak oluyor, yeri geliyor Cemile'nin yaşadığı aşkı içine gömmesine tanık oluyorsunuz. Roman bittiğinde gözlerinizi ovuşturup hikâyenin evreninden gerçek dünyaya adım atmanın şokuyla karşı karşıya kalıyorsunuz.

Bu anlattıklarımın sonra Cengiz Aytmatov'u tek kelimedede özetle deseniz sizlere **“yaşamak”** derim. Çünkü hikâyelerinde olayları gerçekten de yaşıyorsunuz. Ama bu yaşamak diğer kitaplara göre gerçekten çok farklı, olayın içine girdiğinizde yadırgamıyorsunuz. Sanki dünyaya bu hikâyeleri okumak için gelmişsiniz gibi içine giriyorsunuz ve sona geldiğinizde içinde bir boşluk oluyor, sanki çok sevdiğiniz bir dostunuzu kaybetmiş gibi oluyorsunuz.

İşte bu duyguyu yaşatan Cengiz Aytmatov'un güçlü anlatımı, kuşatıcı tasvir yeteneği, canlı öyküleme kabiliyeti ve en önemlisi Türkçenin bir sanat dili olduğunu edebiyat dünyasına ispatlayan romanları... Okumak için birçok nedeniniz var. Ben bu nedenlerden dilin sadeliğini, üslubun akıcılığını, anlatımın canlı ve çekici olduğuna dikkatleri çekmek istedim. Çünkü okurken kelimeler hem dilimde hem gözümde hem de gönlümde aktı...

Umarım içinize bir nebze de olsa Cengiz Aytmatov merakı yerleştirebilmişimdir. Çünkü herkesin Cengiz Aytmatov'un romanlarına en az bir kere şans vermesi gerektiğine inanıyorum.

Kim bilir belki de siz de benim gibi romanlardan yeni dostlar edirsiniz. Çünkü bu romanlar bildiğiniz gibi değil, acayip içine çekiyor okuyucuyu...

“Sahi okur için gerçek mutluluk bu değil miydi?”

...
Roman
bittiğinde göz-
lerinizi ovuşturup
hikâyenin evrenin-
den gerçek dünyaya
adım atmanın
şokuyla karşı
karşıya kalıyor-
sunuz.

ÖMÜR TÖRPÜSÜ GİBİ BİR GÜN

Esranur İLERİ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Kitaplar vardır, sizi içindeki engin denizlerin girdapları içerisinde savurarak ışıltılı aydınlık bir günün sabahına uyardır. Her sabahın böyle ışıltılı olması içinse dünyamızın saplandığı bataklığa giden yolun ne tarafta olduğunu, ölümü unutanların hazin sonunu, mankurtluğun nasıl gerçekleştiğini ve Abutalip'in yalancı güneşinin ne olduğunu anlamamız gerekiyor.

Bu eseri okuduğunuz zaman sizi engin denizlerin girdabına götüren ilk dalga Orman-Göğsü halkının savaşları ve bu halkın birbirine düşman devletler olmadan hayallerindeki masal dünyasını yaşıyor olabilmeleridir. Ancak biz dünyalılar, bunu yapmanın imkânsız olduğunu sandığımız için buna şaşırıyoruz. Bir vatanımız olmadan nasıl yaşayabiliriz ki, diyoruz.

Hiç düşündünüz mü, biz insanlar neden sürekli savaşıyoruz? Dünyanın kaynakları yetersiz olduğu için mi, yoksa insanların açgözlülüğü yüzünden mi? Peki neden dünyayı devletlere ayırdık? Bazı toplulukların birbirine alerjisi olduğu için mi, yoksa bazı insanların sürekli kendi soylarını yüceltmek zorunda hissettikleri için mi? Sizce hangisi?

Sizin kanınızdan gelmiyor diye bir insanla aranızı sınırlar koymanız doğru mu? İşte bu kadar saçma düşünceler için çok büyük işler yapıyoruz. Kalıplaşmış olan düşüncülerimizi değiştiriyoruz. Kitaptan bir örnek vermek gerekirse Yedigey'in eşi olan Ukubala gecenin o vaktinde uzaktan yakından akrabalığı olmamasına rağmen, terkedilmiş bir ihtiyarın ölüm haberini getirmişti Yedigey'e. Ancak biz insanlar, günümüzde sürekli Ukubala gibi insanları bulmanın

zor olduğunu söyleyip duruyoruz. Neden böyle insanları arıyoruz ki? Neden biz Ukubala gibi olmaya çalışmıyoruz? Asıl bulmamız gereken bu soruların cevapları olmalıydı. İşte belki o zaman insanlık olarak bir şeyi başarabilecektik.

Tamam, şimdi girdaba yaklaştık ama bizi bu girdabın içine çekecek fırtına, yazarın “**Dünyada ölmek kolay iş değil.**” demesinden sonra kopuyor ve girdığınız bu girdaptan çıkmak için tüm benliğinizi kullanıyorsunuz. Gerçekten bu

dünyada ölmek kolay iş mi, yoksa zor mu? İnsanlar için ölmek kolaydır. Ancak tam şu an ölseyiz hayatımızda her şeyi tam olarak yapmış olduğunuzdan emin olabilecek misiniz ya da pişmanlıklarınız olmadığından? Ben unumu eledim, eleğimi astım diyebilecek misiniz? Muhtemelen hayır.

İnsanların ölümü kolay görmelerinin sebebi bir gün öleceklerini unutarak bu dünyada yaşıyor olmalarıdır. Ölümü unutmak ölümün zorluğunu da unutturur.

İnsanların ölümü kolay görmelerinin sebebi bir gün öleceklerini unutarak bu dünyada yaşıyor olmalarıdır. Ölümü unutmak ölümün zorluğunu da unutturur. Bir insan ancak Yedigey ya da Ukubala gibi olunca kendisine belki ölüm biraz daha kolay gelebilir. Çünkü onlar sadece kendilerini düşünüp ölümü unutanlar değillerdi. Onlar diğer insanları da düşünen ve hayatın onlara yaptığı acımasızlıklara rağmen hayatlarını seven açgözlü olmayan insanlardı. Onların hayatlarının üzerine acımasız siyasi rejim bir gölge gibi düşmüştü. Bu siyasi rejimi yapan insanlar ilk başta bahsettiğimiz saçma düşünceler için o büyük işleri yapan insanlardı. Bu insanlar, “**Biz insanları makineleştirir ve kendi düşüncelerini bizim de kafamıza sokarak insanlığımızın yok olmasına neden olur ve düşüncelerimizi öylesine ele geçirirler ki aslında çok kolay olan şeyler artık bizim için imkânsız olmaya başlar**” der.

Ani bir geçiş olacak belki girdapların arasında ama sürüklenmeden de edemeyeceğim, makineleştirmeye ve yine örnek vermek gerekirse bu elbette Juan Juanların o kötü işkenceleri olacaktır. Juan Juanlar ele geçirdikleri esirlere korkutucu işkenceler yaparak benliklerini kaybettirip mkemmeklelere dönüştürüyorlardı ve kölelerine de “**Mankurt**” diyorlardı.

Onların yaptığı işkenceleri şimdi başkalarının bize yapmasıyla ya da biz kendimize yaparak birer Mankurt oluyoruz. Biz insanlar ölümü unutup, başka insanların saçma düşüncelerine takılıp kalıplaşmış düşünceler oluşturarak birer Mankurt'a dnşyoruz.

Denizciler bilir. Denizde bazen fırtınadan önce yalancı bir güneş çıkar ortaya. Onun sıcaklığına ve parlaklığına kapılır, önlerindeki fırtınaları göremez olurlar. Abutalip için de yalancı bir güneş çıkmıştı. Bu güneş, yazları fazla sıcaktı ama onun tek gneşiydi ve ona kanmıştı. Abutalip için çocukları, eşi ve kaleminden başka bir şey kalmamıştı ve bunlar ona yeterdi. Ancak kaleminin ucu kırılmıştı ve açmak için de bir güneşe ihtiyaı vardı. Bu güneşi de Sarı-zek'te bulmuştu.

Nerden bilebilirdi ki bu güneşin yalancı olduğunu. Uzun süre çocukları için ucu yeni açılmış kalemiyle birçok hikye yazdı.

Ancak kendini o kadar kaptırdı ki her şey bir anda olup bitti. Yalancı güneşi aniden ortadan kayboldu ve bazı Mankurtlar kaleminin ucunu yeniden kırmayı becerebilmişlerdi ve bu sefer ucunu tekrar açacak bir güneşi de yoktu. Tüm umutlar bir anda yok olmuştu. ocuklarından ayrılmak, onun içine girdiği fırtınadan çıkamamasına neden olmuştu ve bu acımasız fırtına onu denizin en derinlerine taşımıştı.

İşte, biz insanlar da bazen yalancı güneşlere kanarız ki, bizim bu yalancı güneşimiz daha önceden de bahsettiğimiz bizi Mankurtlaştırmaya alışan bu dünyanın yüz karası insanlarıdır. Onların sıcaklığına kapıldıka içerindeki gerçeklikleri göremeyiz ve sonunda Abutalip gibi denizin en derinlerine doğru srkleniriz.

Bu eserle birlikte, kalbinize bir nakış olarak işlendikten sonra sizi sürüklediği engin denizlerin girdaplarından ışıl ışıl bir günün sabahına uyanacaksınız. Bu süreçte ayrıca Abutalip gibi dibine srklediğiniz denizlerin yüzeyine çıkmayı ğreneceksiniz. Bunları öğrenirken dünyanın değişememesinin sebeplerini, Mankurtlaştırmanın sadece Juan Juanlara ait olmadığını, ölümün de zor olmadığını ve en önemlisi de denizin dibinde nefesinizi tutmayı öğrenerek kendinizi en derinlerden ıkaraabileceksiniz.

Mankurtlaştırmaya alışan bu dünyanın yüz karası insanlarıdır. Onların sıcaklığına kapıldıka içerindeki gerçeklikleri göremeyiz ve sonunda Abutalip gibi denizin en derinlerine doğru srkleniriz.

TOPRAK ANA

“Hayat büsbütün yitirilmedi, küçük bir tomurcuk kaldı.”

Fevzi DİLMEÇ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Düşünmeni istiyorum kardeşim. Doğumundan ölümüne kadar tüm yaşadıklarına şahit olan biri var. Senden öncekileri ve senden sonrakileri de bilen biri. Yerin altında, yerin ta kendisi olan biri. Kıymetlimiz, değerlimiz mukaddesimiz; “**Toprak Ana**”mız. Bir parçasına dahi canımızı verdiğimiz sevgilimiz... Bütün çağların ve bütün yüzyılların ötesinde, dünya üzerindeki hiçbir tarih kitabına sığmayan mukaddes anamız...

Ve bu anadan geldiğini unutan bir insan... Her zaman daha fazlasını, en fazlasını isteyen doymak bilmeyen bir varlık...

Bu açgözlü insanın ağzından çıkan tek bir kelime dahi yetiyor aslında bütün bir insanlığı yok etmeye. İşte o vakit anlamıştım sözcüklerin, kelimelerin gücünü.

* * *

Kelimeler...

Onlar küçük köprülerdi insanı birbirine bağlayan. Gönülden gönüle giden bir yol. Ve o yolu birbirine bağlayan; kelimeler...

Bana, dünya üzerindeki en güçlü silah nedir, diye sorarsanız ne bir bomba ne bir kırmızı tuş ne de bir mermi derim. Hayatın en güçlü silahı kelimelerdir.

En büyük en koca adamları, milletleri, devletleri yere devirir bu küçük kelimeler. Tek bir kelime dahi yeter insanı kırmaya, üzmeye, sevindirmeye. Tek bir kelime dahi yeter milyonları öldürecek bir savaş başlatmaya.

* * *

Bir mektup, uzaklardan gelen bir mektup... Birkaç kelime yığının oluşturduğu bir beyaz sayfa... Kara kışın habercisi mi, baharın müjdeleyicisi mi? Belirsiz. Öte yanda duyacağı kelimeler ile belki de dünyaları yıkılması muhtemel bir ana veyahut sevinçten uçmasına vesile olacak o sihirli kelimeler...

Unutma ki sevgili dost kelimelere hükmeden dünyaya da hükmeder. Bunun farkına varanlar ise ne yazık ki bu gücü pek hoş kullanmıyorlar. Bütün insanlığı öldürdüler ve dediler ki; “**Biz suçlu değiliz!**”

Ey İnsanoğlu sorarım sana: Şu koca kâinata bir hiç iken kendini tanrı mı sanırsın? Ne yetmedi sana? Toprak mı? O halde dinle bak “**Toprak Ana**” ne der sana. Yüzünü geldiğin ve geri gideceğin toprağa dön bir bak:

- Ey dağların, denizlerin öbür tarafındaki insanlar, siz ki mavi göğün altında yaşıyorsunuz, savaş neyinize gerek? Ben toprağım, bana bakın! Ben her biriniz için aynıyım ve siz benim gözümde eşitsiniz. Benim için önemli olan sizin sözleriniz değildir. Ben sizin Dostluğunuza muhtacım.

- Toprak Ana...

Şu kısacık ömründe, kilometrelerce toprağım olsun diye çalıştın durdun. Yeri geldi hile yaptın ama “**İhtiyacın olan toprak parçası sadece bir metre seksen santimetre...**”

CENGİZ AYTMATOV'UN DÜŞÜNCE DÜNYASI

Dicle Lorin YÜKSEL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Kırgızlar, iki Cengiz olduğunu ve birinin kılıcıyla diğerinin ise kalemiyle dünyayı fethettiğini söylerler.

Ama isimleri aynı olsa ve her ikisi de ustalıklarla fethetmiş olsa bile Cengiz Aytmatov ile Cengiz Han'ı aynı kefeye koymak sanırım tam olarak doğru olmazdı. Cengiz Han, güçlü bir komutan olduğu kadar zalimdi ve biraz da yaşadığı dönemin gerekliliğiyle insanları kılıç zoruyla fethediyordu. Cengiz Aytmatov ise son derece insancıl ve naifti. Cengiz Han ve Stalin gibi komutanların aksine elinde kılıçla başkalarının topraklarını basıp zorla himayesi altına almadı. Aksine başkalarının zorla himayesi altına alıp yok etmeye çalıştığı toprakların çocuğu olarak kitaplarıyla öldürülmekte olan bir kültürün yaşamasını sağladı ve bunu yaparken her kültür için ortak bir konu olan “insan”dan yola çıkarak evrensel meselelere değindi. Her düşünceden insana kılıcının zoruyla değil ama kaleminin gücüyle hitap etmeyi başardı. Sonuçta sadece askerler toprakları fethetmenin peşine düşer, sıradan halkın böyle dertleri yoktur. Onlar sadece birbirlerini ve kendilerini anlamaya ihtiyaç duyarlar, bunun için gerek duydukları şey de sanattır, daha fazla toprak değil. Tok oldukları sürece daha fazla toprağın derdine düşmezler.

Maalesef bize ait yazarları ne kadar çok okuduğum oldukça tartışılır bir konu, zaten ilk etapta bu projenin bu yüzden bir parçası olmuştum, kendi edebiyatımızı tanımak için. O yüzden bu konuda bir yorum yapmam belki o kadar da doğru olmaz ama bana kalırsa eğer Cengiz

Aytmatov şu ana kadar okuduğum pek çok yazarımızın sahip olmadığı bir şeye sahip. O da kimlikten önce insanı koyması.

Çeşitli kültürlerin kaynaştığı bir toplumda yaşıyoruz. Pek çok farklı halk, din, kültür ve düşünce yapısı var. Hal öyle olunca da farklı farklı konulara değinen yahut farklı farklı düşüncelere sahip olan pek çok yazarımızın olması da elbette kaçınılmaz olacaktır. Sonuçta

Çeşitli kültürlerin kaynaştığı bir toplumda yaşıyoruz. Pek çok farklı halk, din, kültür ve düşünce yapısı var. Hal öyle olunca da farklı farklı konulara değinen yahut farklı farklı düşüncelere sahip olan pek çok yazarımızın olması da elbette kaçınılmaz olacaktır.

bir yazar özellikle toplumsal meselelerde yazıyorsa eğer bunu kendi çevresindeki toplumun temel sorunları üstünden yazacaktır elbette. Ki bu yapılmalıdır da. Her kitlenin edebiyat alanında en az bir temsilcisi olmalıdır. Bu insanların edebiyat aracılığıyla birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlayacaktır. Lakin koca toplumun

tamamını belli bir kesimden ibaret görmek ve ele almak da kanımca doğru değildir ve bizim yazarlarımızın çoğu bence bunu yapıyor.

Toplumdaki herkese hitap etmeye çalışmaktansa, o çevre ve geriye kalan kesimler arasında bir köprü kurmaya çalışmaktansa sürekli olarak belli bir kesime odaklanıyorlar. Yalnızca belli problemlerle ilgileniyorlar ve yalnızca onların tam olarak anlayabilecekleri bir dil ile yazıyorlar. Kendi savundukları tarafı savunurken problemlerinin çıkış noktasını çoğunlukla detaylandıramıyorlar, kendilerinden olmayana anlamaya çalışmak ve kendilerini açıklamak yerine bazen düşman bile ilan ediyorlar. Kısaca belli bir konu hariç her şeye ve herkese kısır bir biçimde yaklaşıyorlar ve bu da onları evrensel bir değere ulaşmaktan alıkoymuyor.

İşin aslı bu şekilde topluma bile tam olarak nüfuz edemiyorlar. Sadece belli başlı insanlar onları kelimenin tam anlamıyla anlıyorlar. O yüzden belli kesimler belli yazarları okuyup duruyor ki bu durum da bugün kimsenin kimseyi anlamıyor ve umursamıyor oluşunun kanımca temel sebeplerinden de biri. Edebiyatımız bize bizi anlatmamakta yetersiz kalıyor çünkü.

Mustafa Kutlu, bizdenliğini iliklerine kadar hissettirmesine rağmen neden daha fazla kişi tarafından bilinmiyor? Tarık Buğra neden sürekli yanlış anlaşıldı?

Sonuçta birbirimizden ne kadar farklı olursak olalım bütün kesimleri bir kenara bırakın bütün toplumların özünde ortak sorunları vardır: Acımasız devletler, adaletsizlik, sosyal eşitsizlik, kuşaklar arasındaki çekişme... Toplumsal olarak kabul görmese de insan olmaktan kaynaklı ortak sorunlarımız da vardır üstelik: aşk acısı, vicdan azabı, kimlik arayışı...

Bunlar belli bir millet değil, "insan" olmakla ilgili sorunlardır. Her millet insanlardan oluşur. Dünyaya ünlenmiş yazarlara baktığınızda da zaten çoğunun aslında "insan" özünü kaybetmeden geleneklerini, kültürlerini, o an toplumca ya da çevresel bir şekilde boğuştukları sorunları ya da sadece kendilerini anlattıklarını görürsünüz. Tıpkı Cengiz Aytmatov gibi.

Karakterlerinin her biri farklıydı ve birbirlerinden farklı hayatlar yaşıyorlardı. Farklı konularda bulunup farklı açılardan bakıyorlardı bu konulara ve farklı sorunları vardı. Toprak Ana'daki, kocasının ölümünü atlatamayan asker dudu Aliman ile evli olmasına karşın bir gaziye âşık olan Cemile'nin yaşadığı sıkıntıları birbiriyle karşılaştırabilir miyiz? Ya da olaylara verdikleri tepkilerini, düşüncelerini, dertleriyle baş etme şekillerini? Deve Gözü"nde toyluğu ile dalga geçilen zeki Kemal ile Dişi Kurdun Rüyaları"ndaki anarşik Abdias'ın hayatları birbirinin aynıydı?

Aliman duyduğu sonsuz yas ile Cemile ise yasak aşkının yarattığı garip hislerle mücadele etti. Kemal, hayallerini cahil insanlardan koru-

maya çalışırken Abdias, dünyayı daha iyi bir yer haline getirme uğrunda başını çeşitli dertlere soktu. Ama birbirlerinden ne kadar uzak noktalarda olurlarsa olsunlar bu karakterlerin daima ortak hisleri, ortak bir kültürleri hatta ortak özellikleri vardı. Cemile de Aliman da savaş yüzünden hayatları kökünden değişmiş, aşk acısı çeken kadınlardı. Abdias da Kemal de sistemin acımasızlığı altında güzel şeyler yapmak için mücadele eden gençlerdi.

Bu karakterler birbirinden farklı sorunlar, düşünceler ve hayatlar içinde olmalarına rağmen ortak değerlere yahut ortak problemlere daima sahiptiler.

Sadece iki taraf, iyi-kötü, zayıf ve güçlü yoktu Cengiz Aytmatov'un kitaplarında; tarafların içinde de taraflar vardı. Devletin tarafındaki herkes aynı sebepten ötürü devletin tarafında değildi mesela; kimisi çıkar için, kimisi ise devlete olan kör güveninden oradaydı.

Hayvanlar bile bir taraftı Cengiz Aytmatov'un kitaplarında. Çoğunlukla devletlerin sobası yansın diye halkına yaptığı gibi acımasızca kast ettiği taraf. İnsanın kimi zaman zulmüyle mücadele eden, kimi zaman merhametine ve sevgisine sığınan, insancıl meselelerle bir ilgileri bile olmadığı halde hayatlarımızın bir parçası olan bir taraf. Cengiz Aytmatov hayatı bir bütün olarak düşündüğü için doğayı da ele alıyordu. Onunla bile bir köprü kurmaya çalıştı aramızda Cengiz Aytmatov, birbirimizden kopmaya başladığımız bilincindeydi çünkü.

Çoğunlukla insanların çıkarıcılığını gözler önüne seriyordu hikâyeleriyle. Onlar başına gelenlerden bir şey anlamıyordu ama biz dünyanın neresinden olursak olalım başlarına gelen şeyi nedenleriyle birlikte kavrayabiliyorduk.

Cengiz Aytmatov'un kitaplarını okurken kendimi Gülsarı'nın üzerinde bozkırda sonsuzluğa dörmeye giderken hissettim. Sanki bütün dünya birbirine bağlanıyordu... Diğer yazarların kitapları bana bunu yaşatmamıştı açıkçası, hatta bazılarında biraz sıkılmıştım. Cengiz Aytmatov sadece milli değil, evrensel bir yazar.

Beni onunla tanıştıranlara selam olsun.

Sonuçta birbirimizden ne kadar farklı olursak olalım bütün kesimleri bir kenara bırakın bütün toplumların özünde ortak sorunları vardır...

KÜÇÜCÜK BİR TOHUM

Sude Yaren BİLGİLİ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Hayat, uyku âlemidir çoğu zaman. Ne var ki insan uykuda olduğunun farkında değil. Dahası uyanmak için de bir gayret göstermiyor. Ne tuhaf!

Kimine göre dert silsilesidir hayat. Uyanıp da derdin içinde boğulmak istemiyor. Kimine göre de rüzgârın hırçınlığından usanmış kuru bir yapraktır hayat. Tazelenmek istemiyor bu yüzden. Yeniden yeşermek, büyük bir külfettir böyleleri için.

İşte hayata böyle bakıp durur insan. Sahi gerçekten de böyle midir hayat? Zannetmem. Güzel tarafları çoktur elbet. Neden olmasın. Hayatın bu güzel taraflarını görmezden gelen insanın akıp giden bu hayata durup da bakması ne acı?

Bililir ki derin yeri de vardır hayatın sığ yeri de... Delice akarsa boğabilir sizi. Sığ sularında ise hazineyi arayan bir balık olursunuz. Sizde olanı bulmaya çalışırsınız. Bazen usul usul yüzersiniz bazen de delice...

Nasıl olmalıdır bizden olanı bulmak? Tolgay'ın aşkı gibi olmalı belki de. Başkasının mutluluğunda kendi huzurunu bulmak... Acılarını, kaybettiği ümitlerini dolsa da taşmayacak olan bir dereye doldurmayı bilmek... Kaybettiklerini bulmak umuduyla devam edebilmek... Bulamadığında isyan etmemek... Yanlışları af eyleyip hoş görebilmek... Belki de hepimiz Tolgay olmak isteriz ama hep nedense bunu başaramayız.

Kimimiz yaşadığı felaketi mazide bırakıp

yeni bir yola gideriz kimimiz de güçsüz kanatlarımızla umutsuzca çırpınırız. Umudumuzu nerelede unuttuk peki? Bu hayatı kolayca yitirebilir miyiz? Tabii ki de hayır. Cengiz Aytmatov'un söylediği gibi, "Hayat büsbütün yitirilmedi, geriye küçücük bir tohum kaldı." Peki, bizim bu tohumdan yeni hayatlar yeşertebilecek cesaretimiz kaldı mı?

İnsan unutmamalı ki her gün yeniden doğan güneşin aydınlığı, yeni hayatlara, yeni umutlara, yeni günlere gebedir. Her güneş doğduğunda yeni umutların yeşermesini bekleriz öylece. Acıticı, sessiz bir bekleyiştir bu.

Ne zamana kadar uzar bu sessizlik? Bir yerlerde kopan fırtınalar var ama o fırtına, ne yanan kor ateşe mani oluyor ne de dinmek biliyor. Tıpkı her açılan

kapıya kendi elleriyle kilit vuran ve kilit vurduğu kapıdan çıkış yolu bulmaya çalışan Aliman gibi. Sevgi'nin de boynuna ilmeği geçirip huzuru bilerek kaybetmesi gibi...

"İnsanın kaderi, dağdaki patika gibidir. Bazen çıkar, bazen iner, bazen de dibi görünmeyen bir uçurumun dibine gelir durur." Aliman da zor yolları aşmış geldi. Koskoca sonsuz uçurumu görmeyip kuş olup uçtu gitti bilinmez bir diyara...

Hayat bir rüya ise bir an önce uyanıp önmüzdeki yolu Aliman gibi yürümeliyiz.

Sizce hangisi daha kıymetli? Umutsuzluğun kanatlarına tutunmak mı? Sabırla savaşmayı bilmek mi?

Kimine göre dert silsilesidir hayat. Uyanıp da derdin içinde boğulmak istemiyor. Kimine göre de rüzgârın hırçınlığından usanmış kuru bir yapraktır hayat. Tazelenmek istemiyor bu yüzden...

AYTMATOV VE SAVAŞ

Esmâ Betül KURT
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Savaş... Savaş denilince aklımıza ilk ne geliyor? Cephedeki askerlerin çektiği zorluklar mı? Kar kış demeden yurdunu korumaları mı? Aç susuz nöbet beklemeleri mi? Doğru ama eksik... Savaş elbette cephedeki askerleri de içinde tutuyor ama geride kalanlar? Eşleri, anneleri, çocukları...

Eşlerini, çocuklarını cepheye gönderen kadınlar... Kısaca savaşın gizli kahramanları. Aliman ve Tolganay gibi. Bu iki güçlü kadın evlerini geçindirip, hayvanlarına bakıp aynı zamanda da topraklarıyla ilgileniyorlar. Bu iki kadın tüm ailenin işini üstleniyorlar. Keşke sadece geride kalan evlerine bakmak söz konusu olsa... Cephedeki sevdiklerinden gelen kötü haberler? Bu haberden daha acı bir durum olabilir mi? Peki ya sen, bütün evin yükü sırtında olduğu halde bir de sevdiğinin ölüm haberini taşıyabilir misin? Bu yükü omuzların taşıyabilir mi? Taşısa bile hiç sarsılmadan dimdik yürüeyebilir misin? Yapamazsın değil mi? Omuzlarındaki bütün yük başından aşağı düşer ve bir daha toplayamazsın. Aliman'ın yaşadığı gibi...

Ne kadar acı. Topraktan gelip yine toprağa gideceğimizi bildiğimiz halde bir avuç toprağa sahip olabilmek için bilmem kaç dönüm toprağı heba etmemiz... Ne kadar acı. Bu durumdan daha acısı da var. Bir avuç toprağa zarar vererek mutlu olabileceğimizi sanmamız. Evet, bir avuç toprakla mutlu olabiliriz ama ona zarar vererek değil, tohum yerine bomba atarak değil. Sevgi ve emek vererek... Yazar da bu

durumu şöyle dile getirmiş: “**İnsanın çok büyük bir mutluluğa ihtiyacı yoktur. Bir çiftçi için mutluluk, kendi tarlasını sürüp ekmek ve ürün almaktır.**”

Evet, toprak değerlidir. Onu elde etmek, ona sahip çıkmak güzeldir. Her gün onunla ilgilenmek, ona yeşerecek ümidiyle tohumlar ekmek mutlu eder insanı. Ama nedense biz insanlar hor kullanıyoruz bu nimeti. Zarar veriyoruz.

Bombalar atarak, top güllerini savurarak... O top güllesini atınca elimize ne geçiyor? Toprak tamamen bize ait mi oluyor? Ya da daha verimli mi oluyor? Aksine, daha kötü oluyor. Toprağı verimsiz yapmasından ziyade bir çocuğu annesiz, babasız bırakıyor. Aliman'ın oğlu Canbolat gibi. Ya da ailesini tamamen öldürüyor. Tol-

ganay'ın eşini ve çocuklarını savaşta kaybetmesi gibi... Veyahut iki kadının bu savaşta omuzlarına daha fazla yük yüklüyor, acı çektiyor. Aliman'ın ve Tolganay'ın yaşadıkları gibi...

Eğer biz toprağa bomba ekersek bize mutluluk yerine acı verir, ölüm verir. Ve daha öncesinde verdiği ne varsa tek tek geri alır Toprak Ana. Ama sevgimizi ekersek işte o zaman huzur verir, ekmek verir, ürün verir. Bunlar bir çiftçiye mutlu edebiliyorsa bizi de mutlu eder. Ve toprak sayesinde kazandıklarımız hayatımızın geri kalanıyla birleşir.

Sahi, ne demiş yazar: “**Mutluluk, birbirini tamamlayan ufak tefek şeylerin birikmesinden oluşur.**”

**Evet, toprak değerlidir.
Onu elde etmek, ona
sahip çıkmak güzeldir.
Her gün onunla
ilgilenmek, ona
yeşerecek ümidiyle
tohumlar ekmek mutlu
eder insanı.**

TOPRAK NEDEN GÜZEL KOKAR

Beren ÇİÇEK
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Yarım kalan aşklar, yıkılan hayaller, kaybolan umutlar, yitirilen canlar, mahvolan hayatlar, çaresizlik, açlık, yalnızlık... Kısacası savaş... İnsanı, milletleri, duyguları kasıp kavurur. Bir hiç uğruna...

Ardında bıraktıklarına kimse bakmaz, onları umursamaz. Oysa ne harabeler kalır geriye savaştan sonra. Ne yıkımlar yaşamıştır o zavallı insanlar. Bir umut dalı ararlar kendilerine. Kaybettikleri aşklarını, yıkılan hayallerini, kaybolan umutlarını yeniden yeşertmek için. Fakat o umut dalı zavallıya, mağdura uzatılmaz. O umut dalına ulaşmak için kendi ağaçlarını diker onlar. Her ne kadar zor olsa da...

Söylesenize, **“Toprak, sevdiklerimizi aldığı için mi böyle güzel kokar?”**

Ben pek bilmiyorum ama savaşta yavrusunu kaybeden, yavrusunun kanının hangi toprağa karıştığını bilmeyen analar, belki **“Benim yavrum bu toprak için can verdi, belki kokusu sinmiştir toprağa”** diyerek acılarını dindirmek için ellerine bir avuç toprak alıp ciğerleri dolana kadar kokluyorlardır o toprağı. Fakat Tolganay toprağı koklayarak değil Toprak Ana ile konuşarak dindirmeye çalıştı acısını. Yıllardır dinmeyen acısını...

Peki ya yarım kalan aşklar? Alimanlar... Onlar ne yapacaktı savaş olmasaydı? Onların yaz gibi iç ısıtan duyguları, hayalleri olacaktı. Sıcacık evlerinde soba başında kestane pişireceklerdi mesela. Yavrularına bakacaklardı, hasat zamanı geldiğinde ailecek tarlaya ineceklerdi. Yorulduklarında ağacın altında çıkınlarını açıp yorgunluklarını gidereceklerdi belki. Fakat olmadı. Aliman'ın Kasım'la olan hayalleri yarım

kaldı. Temelini attıkları ev yuvasız kaldı. Yazarın dediğı gibi oldu; **“Her yaz yarım kaldı...”**

Savaş neden olur? İki milletin anlaşmazlığından mı? Değil. İki ülke yöneticisinin anlaşmazlığından olur. Ve bundan halkın haberi bile olmaz. Halk, ancak savaş başladığında, evlatlarını cepheye göndermeye başladığında anlar savaşın acısını. Kimse onları düşünmez. Yitirilen canları da açlığı da sefaleti de kimse anlamaz. Anlayan tek tük kişi vardır. Onlar da aynı durumda olanlardır. Oğullarını cepheye gönderenler, açlık yaşayanlar ve sefalet halinde olanlar. Buna göre düşenin dostu kimdir? Düşendir.

**Savaş neden olur?
İki milletin anlaşmazlığından mı? Değil.
İki ülke yöneticisinin anlaşmazlığından olur.
Ve bundan halkın haberi bile olmaz.**

İşte geride kalanlar çeker bu zorlukları. Savaşta kaybettiklerinden kalanlar vardır mesela. Bir atkı, bir bere, belki de

kolye... Küçük ama sonsuz duygular barındıran eşyalar... Fakat gidenlerden geri sadece eşya kalmaz ki. Sorumluluklar, aile, hatta bir fidan ve daha nice. Her ne olursa olsun gidenden geriye kalana bakınca **“Bir daha geri gelmeyecek, hiçbir şey eskisi gibi olmayacak”** diye düşünür insan. Yazar da şöyle dile getirmişti bu durumu: **“Geçmiş, bir daha hiç geri gelmez.”** Fakat gelecek için hâlâ bir şansımız vardır. Tolganay da bu şansını değerlendirmeye çalışır.

Savaşlar sonsuza dek sürmez tabii ki. Elbet bir gün biter. Peki, bittiğinde ne olacak? Gidenin ardından sonsuza kadar yas mı tutulacak? Yoksa giden gitmiştir diyerek hayata devam mı edilecek? Hayır, ikisi de değil. İnsan, onun için öleni asla unutmamalıdır fakat ona bağlı da yaşamamalıdır. Kendine yeni bir yol çizmelidir. Tolganay gibi...

CENGİZ AYTMATOV'DA HAYAL ANLAYIŞI

Elif KILINÇ
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Hayal ne demektir? Hayallerimizi sadece uyurken rüyalarda mı gerçekleştirirdik? Hayaller sadece geçici bir şeyden mi ibaretti?

Hayallerimiz gerçekleştirebileceğimiz ya da gerçekleştiremeyeceğimiz şeyler üzerindedir. Daha doğrusu hayallerimiz biz ona doğru koştukça da gerçekleşen şeylerdir. Hayal kurmak ne güzeldir. Yaşanmayacak olacağını bilsen dahi onu düşünmek bile yeterliydi insan-oğlu için.

Peki ya Aytmatov'un dediği gibi, “**Hayallerimiz gerçek hayattaki acılarımızı dindiriyor muydu?**” Hayallerimiz, zor durumda kaldığımızda bizlere bir sığınak mıydı? Çoğumuz hayal kurduğunda derin bir uykuya dalmış bir bebek gibi hissederken bir yarımız da “**Abuk sabuk düşünceler, hayaller insanın başını bağirtmaktan başka neye yarardı ki?**” düşüncesindeydi.

Oysaki kurduğumuz hayaller umut dolu anlardır.

Aynı Kirisk'in yaşadığı olay gibi. Bir kayık, sonsuzluğa uzanan deniz ve içinde hayattan yoksun dört kişi. En küçükleri idi Kirisk. Suyu azdı. En çelimsizi, en çok suya ihtiyaç duyanıydı. “**Koca bir denizin içinde susuzluktan ölüp gitmek korkunç bir şeydi.**”

Kirisk, annesinin ona hatırlattığı hayali ile geçirmişti yolcuğunu. “**Mavi yarasa**” onu görmüyordu ama hissediyordu. Yalvarırcasına: “**Mavi yarasa bana su getir/Mavi yarasa bana su getir**” diyordu. Hayaldi belki de ama hayalleri onun acısını dindiriyordu. Bir mucize gibi... Aytmatov'un kalemiyle “**Ve insan ancak rüyada, düşüncelerde hür ve ölümsüzdü.**”

Aslında her düşüncenin hayalinin arkasında bir gerçek yok mudur? Hayal etmeden sahip olabilir miyiz? Hayallerimiz bizlere bir yoldur. Aslında her insan hayal kurar hayal kurmadan yaşayamaz. Hayallerimiz hayatımızın gidişatına yön verir. Çünkü düşüncelerimiz ölümsüzdür. Düşlerimizde özgürdür. Düşlerde yalnızızdır. En iyi yanı da bu. Yalnız ve özgür. Bir kuş misali.

Kirisk de bir kuştı. Yanındaki herkesi kaybetmişti. Susuzluktan can çekişiyordu ama hayal ediyordu. Vücudu “**ölüme hazırlanıyordu.**” Ama içsel düşüncesi hep hayalleri üzerine kuruluydu. En önemlisi de buydu.

Hayaller, insanı yalnız bırakmaz. Her zaman insanın arkasında bir gölgedir.

Hayal kurmak, başarının arkasında bir anahtardır. Sahi, açılacak ne çok kapı var, öyle değil mi?

Hayallerimiz bizlere bir yoldur. Aslında her insan hayal kurar hayal kurmadan yaşayamaz. Hayallerimiz hayatımızın gidişatına yön verir.

AŞK BİR IŞIK PARÇASIDIR CEMİLE'DE

Leyla Nur YAKAR
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Söylesenize, insan neden değer görmek ister? Sahi, bir insan bir başka insanın gözünde neden yüce bir makama gelmek ister? Bu sorunun cevabını pek bilmiyorum ama bu duygudan mahrum kalan bir insanın mezar taşları gibi sessizleştiğini fark etmek mümkün. Bu duyguyu kendi içinde hisseden bir insanın ise küçük bir ışık parçasını kocaman bir güneşe çevirebilecek kadar kendini güçlü hissedebileceğini anlamak hiç de zor olmaz bizim için.

Peki, aşk nedir? Yazarımızın da dediği gibi: “Bir esin kaynağı mıdır aşk? Şairlerin, ressamın yabancı olmadığı bir esin kaynağı mıdır aşk?”

Belki de öyle. Evet. İçimizde oluşan bir ışıktır aşk. O ışığı güneşe çeviren de o ışığa verdiğimiz değerdir. Bazen en olmadık zamanda çıkıyordu karşımıza. En olmadık yerde...

Mesela Cemile... Savaşa giden asker kocasının hasta olduğu vakitlerde aynı savaştan yaralı dönen bir başka askere kaptırıyordu gönlünü. Daniyar da ona. Dışarıdan bakıldığında pek de masum sayılmayan bir durumdu elbet bu. Evli bir kadının başka bir adama sevdalanması hoş değildi tabii ki. Cemile de işte bu yüzden kaçırıyordu duygularından. Fakat kalplerindeki o özgür kuşa engel olamıyorlardı her ikisi de. Ne de olsa yürek, söz söylemez, ferman dinlemez oluyordu aşkın karşısında.

Sorun şu ki Cemile, kocasından değer görmüyordu. Mektuplarında da belli ediyordu bunu. Ne demiştik az önce? Mezar taşları gibi katılaşabiliyordu insan. En içten duyguların Azrail'i olabiliyordu değersizlik. Oysa bir de Daniyar'a bakmalı. Hayata öyle bir pencereden bakıyordu ki kimsenin fark edemediği çoğu zaman anlam veremediği şeyleri görüyor, anlıyordu. En önemlisi seviyordu. Cemile ve Daniyar sonunda mutlu bir hayata kaçıp gitmişlerdi.

Hayata öyle bir pencereden bakıyordu ki kimsenin fark edemediği çoğu zaman anlam veremediği şeyleri görüyor, anlıyordu. En önemlisi seviyordu.

Biz de böyle olmalı mıyız, emin değilim. Buna verebilecek mantıklı bir cevabım yok. Fakat değer göremediğimiz, içinde değer bulamadığımız bir kalbe sığmaya çalışmaktansa gözlerinde tüm güzellikleri bulabildi-

ğimiz, kalbinde bize ayrılan kocaman bir oda olan insanlarla sürdürmeliyiz hayatımızı.

Belki de Daniyar gibi bakmalıyız hayata. Hırslardan perde inmiş gözlerle değil de hüznle bakan gözleriyle, hayatın tüm güzelliklerini fark eden bir edayla bakmalıyız.

Kim bilir, belki de böyle bir yolculuğa çıktığımızda hayatın içinde değerli olduğunu hissedecek insan. Kim bilir, belki de böyle bir yolculukta hayata anlam katacak.

AYTMATOV'A CEMİLE'NİN PENCERESİNDEN BAKMAK

Tülin KARA
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Herkesin hayatında bir Cemile olmuştur. Hangi Cemile mi? Âşkı iliklerimize kadar hissettiren ve bunun yanında ihaneti de tattırmayı unutmayan bir Cemile... Aytmatov'un Cemile'si...

Kitabı okurken zaman zaman Cemile'nin penceresine zaman zaman da Danyar'ın penceresine konan bir kuş oldum. Oradan Seyit'in penceresine ve oradan Cemile'nin eşi Sadık'ın penceresine... Herkesin penceresine misafir oldum. Onların gözüyle baktım olaylara. Tamamen tarafsız, ön yargısız ve adaletli bir şekilde.

Âşk her toprakta yetişebilen bir ayrık otudur. Kimi zaman verimlidir ve ekin ektiğimiz toprakları sömürür kimi zaman da hiçbir verimi olmayan kuru topraklarda renk olur, boşlukları doldurur, yeşertir. Verimli ve ekinlerle dolu olan toprağı sömürmesin diye köküne kazma vururuz, ter dökeriz başında. Onca emeklerle kazıp toprak yüzüne çıkardığımız kökler bir damla suyun değmesiyle yeniden yeşerebilirler.

Cemile'nin eşinin penceresinden baktığımda Cemile ile Danyar'ın aşkını da bu ayrık otuna benzettim. Verimli topraklarda büyüttüğümüz ekinlerin köküne zarar veren ayrık otu... Masum olmayan bir aşk ve enkazında ezilen, can çekişen Sadık. Hangi tarafı desteklesem hangi tarafa hak versem bilemedim. Seyit gibi Cemile ile Danyar'ın birlikte mutlu olacağına inanarak kendimi avutsam mı ben de? Ya da ikisinin resmini çizip gerçek aşkın tanımının bu olduğunu sonuna kadar savunsam mı? Bendeki renkler yeter mi bu resmi renklendirmeye? Amansız bir aşkın getirdiği amansız sorular. Amaan...

Hepimiz insanız. Hata yapmak bizim doğamızda var. Hatasız kul olur mu? İnsanın bazen olduğu şartlar kendi tercihi değildir. Cemile eşinden yeterli sevgiyi görmeyen sevgiye aç biriydi. Ruhunun aç olduğu sevgiye, ilgiye, merhamete Danyar'da rastladı belki de. Rastlantıların en güzelini yaşadığı zamandı Danyar'la tanışması. Belki Cemile

de tercih etmezdi çat kapı gelen aşkın böyle şartlarda yaşanmasını ya da bu amansız aşkın sonuçlarını... Evet Cemile'nin penceresinden oldukça masum görünen zararsız bir âşk. Ama o zamanın insanları Cemile'nin penceresinden bakmıyor acımasızca yargılıyordu.

İnsanoğlunun dili keskindir. İnsanoğlu ön yargıda rakip tanımaz. İnsanoğlu sever başkasının hatasını haykırmayı. İnsanoğlu bu, aynada gördüğüne toz kondurmaz ama başkasında gördüğüne de susmaz.

Evet, o dönemin ve insanlığın şartlarına göre Cemile ile Danyar'ın yaşadığı aşk hataların en büyüğüydü, affedilmezdi. Kimse kuş olup Cemile ve Danyar'ın penceresine konmayı, orada misafir olmayı düşünmedi. Oysa Cemile ve Danyar'ın penceresi konmaya, misafir olmaya çok müsaitti.

Hepimiz insanız. Hata yapmak bizim doğamızda var. Hatasız kul olur mu? İnsanın bazen olduğu şartlar kendi tercihi değildir.

Peki ya sizler? Sizler konar mıydınız iki aşkın penceresine? Sizler de destekler miydiniz? Sizler de çizer miydiniz resimlerinizi? Tablolarınıza konu olur muydu? Uğultularınızı duyar gibiyim. Herkesin ressamı olduğu bir konu vardır. Doğrusu herkesin içinde bir ressam vardır. Ya da herkesin içinde bir yazar vardır. Kimisi fırça darbeleriyle sanat döker ortaya, kimisi kalemini oynatır hayal gücümüze dokunur, kalbimize dokunur, insanlığımıza dokunur. Farklı farklı hayatları yaşatır, ruhumuzun çıkaramadığı ses olur. Bir şeyler katar işte. Cengiz Aytmatov'un içinden de dev bir yazar çıkmış. Hiç tutarlı davranmamış yazarken, yazmış da yazmış; acılamış, kısmamış hiç...

Ben de okudum işte, hiç kısmadan acımadan. Sizler de okuyun, sizler de Cengiz Aytmatov okuyun ki kuş olup pencerelere konmayı, çiftçi olup zararlı ayrık otlarının köküne kazma vurmayı tadın.

TOPRAK ANA

Melda MUTLU
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Cengiz Aytmatov haklı: *“Bir insanın kaderi dağdaki patika gibidir; Bazen çıkar, bazen iner, bazen de dibi görünmeyen bir uçurumun başına gelip durur. İnsan tek başına böyle bir yolda ilerleyemez, ama birleşenler birbirine omuz verenler her engeli aşarlar.”*

Hepimizin, zaman zaman dönüm noktaları oluyor. Çeşitli konulardan ağrıyor yüreklerimiz. Kimimiz yalnızlık mecrasında boğulurken kimimiz ruhuna denk sandığı gönüllere sırtını dayayarak çıkıyor bu yola. Kimimiz gözyaşlarıyla kimimiz tebessümlerle kimimiz ise pişmanlıklarla devam ediyor. Yolda çeşitli engellerle karşı karşıya geliyoruz, kimisini aşıyor, kimisine ise takılı kalıyoruz. İşte tam bu sırada Aytmatov tutuyor minik, yorgun elimizi. Yardım ediyor bize. Kendimizi bulduğumuz uçurumdan atlamamıza engel oluyor, sorular içerisindeki karmaşıklığa son veriyor.

Toprak Ana kitabında bahsettiği gibi, kaderimiz dağdaki patika misali bazen çıkıp bazen iniyoruz. Hatta bazen öyle anlar oluyor ki başımıza gelen felaketlerden sonra patikanın hep çıkışlı fakat inişli olmadığını düşünür hale geliyoruz.

Yaşlanıyoruz, yorgun düşüyoruz kimi zaman. Aciz bedenimize ağır gelen şeyler yaşıyoruz. Böyle zamanları bilirim, insanın hep birilerine ihtiyaç duyduğu zamanlar. İşte tam bu sırada. **“Ama birleşenler birbirine omuz verenler her engeli aşarlar”** sözü geliyor gözler önüne...

İnsanoğlu, yaşamı boyunca hemen hemen yaşadığı her olayı kendinden başka birine anlatma ihtiyacı duyar. Kelamın bile yetersiz geldiği acıları kime nasıl anlatabiliriz ki? Aytmatov'un da dediği gibi **“İnsan her şeyi anlatamaz, zaten kelimeler de her şeyi anlatmaya yetmez”** diyerek Toprak Ana'ya çeviriyor gözlerimizi.

Sonra Tolgonay'ın hayatına... Acılarına birer birer şahit olduğumuz hayatına. Anneliğin tam anlamıyla yazıya dökülmüş haline. Toprak Ana'ya...

*İnsanoğlu,
yaşamı boyunca
hemen hemen yaşadığı
her olayı kendinden başka
birine anlatma ihtiyacı duyar.
Kelamın bile yetersiz
geldiği acıları kime
nasıl anlatabiliriz
ki?*

Bardağın arkasına saklanmış nesnelere görebilir miyiz? Ya cephe verilen savaşı değil de cephe arkasında verilen savaşı? İşte Aytmatov bardağın diğer tarafından bakmayı da gösteriyor bize Toprak Ana'da.

Kendi hayatını da bir ayna misali yansıtırken aynanın arkasında da hayat var, de-dirtiyor. Cephe arkasında Tolgonay Ana ile Aliman'ın hayatını anlatıyor ve **“Birleşenler her engeli aşarlar”** diyor Aytmatov

Sizce Aliman ile Toprak Ana her engeli aşabilecek kadar birleşebilecekler mi?

SEVGİYİ AYTMATOV'LA HATIRLAMAK

Dicle Lorin YÜKSEL
Karlısu Sosyal Bilimler Lisesi

Güzel bir aşk hikâyesi... Ama bu hikâyede de kafama takılan şeyler olmadı değil.

Bunların ilki, neden bu kadar çok beğenildiği oldu. Yani evet, sahiden de güzel bir aşk hikâyesiydi ama... Bazı açılardan onu diğerlerinden ayıran şeyin ne olduğunu pek anlayamamıştım. Zira Cemile ile sık ortak noktalara sahip pek çok aşk hikâyesi bulmak o kadar da zor değil sanırım.

Ama sonrasında hikâyenin asıl çıktığı tarihleri düşündüm ve bu durumun muhtemelen hikâyenin yaşıyla alakalı olduğu kanısına vardım. Muhtemelen Cemile'ye benzeyen diğer aşk hikâyeleri de zaten özünde Cemile'den izler taşıyordu, Cemile onlardan değil.

Eskiden insanlar, şimdiki insanların çoğunun yapamadığı bir şeyi yapabiliyordu. Sadece minik bir parça da olsa karşıdakinin güzelliğini gördükleri için onu sevebiliyorlardı.

Bu fazlasıyla aklıma yatan bir cevap oldu ve melankoli kokulu yağlı boyalarla dolu bu aşk hikâyesini daha da çok benimseyip bağırma basmama yetti hatta arttı bile.

Zaten aramızda kalsın, aşk hikâyelerini gerçekten severim. Ve Cemile de şu an gözümde en kıymetli olan aşk hikâyelerinden birine dönmüş durumda. Bunun nedenlerini ise izaha

pek gerek yok sanıyorum; savaşın ortasında hayatını devam ettirmeye çalışan bir köy halkı, mistik Anadolu'nun ağaç yapraklarına benzeyen aile bağları ve o ilk hüznü, arada kalmış çocukluk aşkları biraz bile kalbi olan herkesin başını döndürdü zaten.

Ama yine de Cemile büyük oranda ruhuma işlemiş olsa da hala kafama takılan bir soru vardı ki bu sorunun cevabını fark etmemi sağlaması Cemile'nin yerini benim gözümde asıl kaptırılmaz yapan şeydi...

Cemile ve Danyar nasıl âşık olmuşlardı ki? Yani tamam, iyi... Cemile'nin her bir tavrının cilalı bir ayna edasıyla ayçiçekli ve indigo rengi bir tabloya benzeyen ruhunu yansıttığı bir gerçek. Yani bir başka deyişle saflığı, gücü, oyuncu tavırları ve de yürekliliğiyle Cemile, âşık olması o kadar da zor birisi değil. Ve Danyar'ın da gizemli,

mahzun tavırları insanda ona sarılma isteği uyandırıyor.

Ama... Bu mudur yani? Âşık olmak bu kadar basit midir? İnsanoğlu olarak bunlara mı âşık oluyoruz? Bekle biraz, biz tam olarak neye âşık oluyoruz? Yani... Gerçekçi olalım, bu ikisi birbirini adam gibi tanımadıkları halde aşka düştüler. Ki üstelik Cemile Danyar'ın mahzunluğundan öte onun o sesine âşık oldu. Yani evet, sesine âşık olmasının temel sebebi sesinin duygularını baharın geldiğini haber veren çiçekler gibi ortaya sermesinden kaynaklı. Çıkardığı en küçük bir notayla insan Danyar'ın bütün ruhunu görebiliyordu.

Ama yine de bu da beni tam olarak istediğim kapıya çıkarmıyor gibiydi. Birbirlerine neden bu kadar tutuldukları, birini diğerine bu kadar bağlayan şey neydi?

Belki de bunu anlamamamın temel sebebi benim hiç âşık olmamamdır ama yine de kendimce bir cevap bulmaya da çalıştım. Sahiden denedim. Neden onca insanın içinde Danyar için Cemile, neden Cemile için Danyar?

Sonra düşününce özellikle de eskilerden kalma pek çok aşk hikâyesinin böyle olduğunu fark ettim. İster Romeo ve Juliet olsun, ister Kerem ile Aslı, ister Esmeralda ile Quasimodo, ister Osmançık ile Malhun Hatun...

Eskiden insanlar, şimdiki insanların çoğunun yapamadığı bir şeyi yapabiliyordu. Sadece minik bir parça da olsa karşıdakinin güzelliğini gördükleri için onu sevebiliyorlardı ve bunun için elle tutulur, dile dökülür özel bir sebep veya gerekçe aramıyorlardı. İşin aslı insanlar eskiden sırf sevebildikleri için bile sevebiliyorlardı... Yani... Bütün bu büyük aşk hikâyelerini bir düşünsenize... Tabii ki de bu çiftlerin hiçbiri "lap" diye birbirine âşık olmadı ama âşık olmak için elle tutulur bir sebepleri yoktu.

Karşıdakinden bir beklentileri yoktu. Birisini sevmek için özel bir şey ya da bir sebep aramıyorlardı o kişide. Sırf sevebildikleri için bile o kişiye bir şans veriyor, o kişiyi seviyor ve ona âşık olabiliyorlardı. Sırf sevebildikleri için bile...

İnsanlar artık bunu yapmıyorlar. Artık daima bir karşılık, ya da o kişiyi daha tanımadan önce bile her nasılsa elle tutulur, bir başkası sorduğunda dile getirilebilecek bir sebep arıyorlar. Oysaki insan doğasının çirkin olduğu kadar da güzel ve karmaşık tabiatını birkaç kelimedede özetlemeye çalışmak, o bir kaç kelimeyle yetinmek doğru mu?

Peki, bu kargaşayı böyle gaddarca kelimelere sığdırmaya çalışmak barbarlık değil mi? Savaş neden artık insanlar ve kelimeler arasında sanıyor-sunuz siz? Ben söyleyeyim, çünkü kendimizi ifade etmeye en çok ihtiyaç duyduğumuz bu zamanlarda artık biliyoruz ki kelimelerin bile kâğıda döke-medığı pek çok şey vardır. Biz ise bu kelimeleri kullanırken ne hissettiğimizi yaşatmaya dair minik bir çabadan öte, kendi kendimize çizdiğimiz bir sınır olarak kullanıyoruz artık. Onların anlata-madıkları şeyler eksik veya yarım kalıyor.

Muhtemelen özellikle gençlik çağındakilerin şu her şeyden ve herkesten nefret etme huyunun farkındasınızdır tabii. Ama bu işin ciddiyetinin belki de farkında değilsinizdir. Zira artık özellikle yeni neslin başka-larını sevmemesi geçici bir tipten ibaret değil. Başkalarını gerçekten de sevmiyorlar çünkü. Artık etraf-larındaki birkaç kişi dışında kimse kimseye değer vermiyor. Ama sevginin temeli de bu değil midir?

Eskiden sırf insan olduğu için bile başkaları, yoldan geçen ve ha-yatlarında tanımadıkları bir insana değer verir; bu sayede onda sevecek bir şeyler, kayda değer bir güzellik bulurlardı. Ve bu güzelliği ne kendilerine ne de bir başkasına kanıtlama gibi bir çaba ortada yoktu. Ama artık kimse kimseye çıkarları dışında eskisi gibi değer vermiyor ve hatta birbirlerine de bunu tavsiye ediyorlar. Biri kalbini mi kırdı? Bir daha kimseye öyle değer verme. İnsanlarla iletişim kurmaktan korkuyor musun? Bu muhtemelen seninle ilgili ne düşün-düklerini umursuyor olmandan hiçbirini kafaya takma, zaten değmezler.

Artık hiç kimsenin değeri yok çünkü. Artık sırf nefes aldığınız için de olsa değer görmüyorsunuz... Bir canlı olduğunuz için değer görmüyorsunuz... Bu yüzden insanlar artık kendilerine bile değer

vermiyorlar ve sürekli daha yükseğe çıkıp kendi-lerini başkasına çabalamadıkça hiçbir değerleri olmadıklarına inanıyorlar. Ve aradaki rakipleri ele-mek ister gibi başkalarına da değer vermiyorlar. Yani, insanın değerini arttırmak istemesi, yüksek-lere çıkmak istemesi kadar doğal ve güzel bir şey daha olmayabilir tabii ki de. Ama yolun başından kendinize değer vermezseniz ve bu yola bu şekilde çıkarsanız o çok “**değerli**” gördüğünüz zirvelere nasıl yetişeceksiniz?

İtiraf etmeliyim, özel bir tür falan olduğumuza inanmıyorum. Çünkü değiliz. Bir gün soyumuz tamamen yeryüzünden silinirse eğer geriye kalan her bir canlı hayatını daha da sorunsuzca devam ettirebilir. Ama yine de değerliyiz. Bir ağaçtan ya da bir hayvandan daha fazla değil, ama daha az da değil.

Elbette dünyaya gelişimizin bir sebebi olmalı, elbette şu dünyaya elle tutulur bir katkı sağla-mak için canımızı dişimize takmamız gerek. Ama şunu hatırlamakta da fayda var: Ağaç dikmek tarzı işlerle uğraşmıyorsak eğer fayda sağlaya-cağımız şey ekosistem olmaya-cak. Hatta insanların yüzyıllar içinde doğaya yaptıkları düşün-ülündüğünde böyle bir şey yap-mak doğaya faydalı olmaktan da öte, sadece yarattığımız yı-kımı telafi etmek için bir çaba olacaktır. Biraz bile olsa.

Elbette hatalarımızı telafi etmemiz önemsiz mi? Tabii ki de hayır. Ama bu bir “**katkı sağlama çabası**” değil, bir sorumluluk ol-malı. Ne olursa olsun yaptığımız şey-lerin çoğunun katkısı kendimize ve için-de yaşadığımız topluma olacak. İnsanoğluna olacak.

Peki, öyleyse soruyorum size, eğer insanlara değer vermiyorsak onlara faydalı olmak için bunca çaba neden? Mantık bunun neresinde.

Sevmeyi hatırlamak zorundayız, bunun için de değer vermeyi hatırlamak zorundayız. Hem ken-dimize hem de çevremize. Cemile'yi en çok bu yüzden sevdim işte, okurken bana bunu fark et-tirdi.

Elbette dünyaya gelişimizin bir sebebi olmalı, elbette şu dünyaya katkı sağlamak için canımızı dişimize takmamız gerek.

Karlisu SBL

www.karlisusbil.meb.k12.tr

(0326)2695100 / 757842@meb.k12.tr